Eduskunnan ympäristövaliokunta

Viite: Vuoden 2026 TAE (HE 99/2025 vp)

Talousarvioesitys vuodelle 2026

Ympäristövaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa asiassa kunnioittavasti seuraavaa:

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan (pääluokka 31) määrärahat vuoden 2026 talousarvioesityksessä ovat 3,849 miljardia euroa, mikä on 9,3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa.

Vuoden 2026 talousarvioesitys noudattaa hallitusohjelman linjauksia. Merkittävä osa hallinnonalan määrärahoista osoitetaan väyläverkon kehittämiseen ja korjausvelan kasvun torjumiseen. Investoinnit kohdistetaan väylähankkeisiin, joilla hallitus pyrkii vahvistamaan talouden kilpailukykyä ja ihmisten sujuvaa liikkumista.

Liikenne- ja viestintäverkoille ehdotetaan 2,12 miljardin euron määrärahaa. Väylänpidossa huolehditaan ensisijaisesti verkosta, jonka liikennöitävyys on tärkeää elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle laajemmin. Samoin korostuvat liikenneturvallisuus ja digitalisaation mahdollisuudet.

Perusväylänpidon määräraha on 1,412 miljardia euroa ja siten linjassa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman (Liikenne 12 -suunnitelma) rahoitusohjelmaan nähden. Hallitusohjelmaan sisältyvästä pääosin omaisuuden myynneillä rahoitettavasta investointiohjelmasta ehdotetaan 118 miljoonaa euroa kohdistettavaksi vuodelle 2026. Lisärahoitus kohdennetaan tieverkolle siten, että toimenpiteiden avulla saadaan mahdollisimman paljon hyötyjä tienkäyttäjille ja elinkeinoelämälle.

Vuonna 2026 ehdotetaan aloitettavaksi kaksi uutta tiehanketta hallituksen määräaikaisesta investointiohjelmasta, joiden valtuudet ovat yhteensä 28,4 miljoonaa euroa:

- Lieksanjoen sillan uusiminen, valtuus 20 miljoonaa euroa
- Mt 1583 (Atomitie) rakentaminen välillä mt 170 - Saaristotie, Loviisa, valtuus 8,4 miljoonaa euroa.

Uusia ratahankkeita on kolme, joiden valtuudet ovat yhteensä 235,8 miljoonaa euroa:

- Rautatieliikenteen kulunvalvontajärjestelmän modernisointi ja peruskorjausinvestointi (Digiradan toteutusvaiheen jatko), valtuus 95 miljoonaa euroa
- Pääradan kehittäminen: kohtauspaikat Riihimäki—Tampere ja pääradan peruskorjauksen aloittaminen, valtuus 100 miljoonaa euroa (hallituksen määräaikainen investointiohjelma)
- Savon rata välillä Kouvola—Kuopio nopeuden ja kapasiteetin noston toteutus, valtuus 40,8 miljoonaa euroa (hallituksen määräaikainen investointiohjelma)

Edellä mainitut uudet väyläverkon kehittämishankkeet mukaan lukien käynnissä on 27 tiehanketta, 13 ratahanketta ja 5 suunnitteluhanketta. Hallituksen määräaikaisesta investointiohjelmasta on tämän jälkeen tehty talousarviopäätöksiä 2,67 miljardin euron edestä sekä 400 milj. euron ehdollinen päätös Länsiradasta. Kokonaisuudessaan ohjelma kehysriihen laajennuksen jälkeen on n. 3,3 miljardia euroa liikenneinfrastruktuurihankkeiden osalta.

Vuonna 2026 avustettavina kaupunkien joukkoliikennehankkeina jatkuvat aiemmin myönnettyjen valtuuksien mukaisesti Länsi-Helsingin pikaraitioteiden suunnittelu ja rakentaminen, Tampereen seudun raitioteiden suunnittelu ja rakentaminen, Helsingin juna- ja metroasemien peruskorjauksen suunnittelu ja rakentaminen, Vantaan ratikan rakentaminen ja Viikki—Malmi pikaraitiotien suunnittelu. Edellä mainittujen joukkoliikennehankkeiden valtionavustuksiin vuonna 2026 tarvittava määräraha on yhteensä 92,85 miljoonaa euroa.

Liikenteen ja viestinnän palveluilla turvataan liikennejärjestelmän toimivuutta ja turvallisuutta sekä luodaan edellytyksiä liikennejärjestelmän ja siihen liittyvien palvelujen kehittämiselle. Viestintäpalveluja ja viestintäverkkoja hyödynnetään merkittävässä osassa yhteiskunnan palveluiden tuottamisessa ja kulutuksessa. Liikenteen ja viestinnän palveluiden määrärahataso on vuonna 2026 noin 934 miljoonaa euroa, mikä on noin 92 miljoonaan euroa enemmän kuin vuonna 2025. Muutos vuoteen 2025 verrattuna aiheutuu pääosin liikenteen ja viestinnän palvelujen avustuksiin ehdotetusta noin 91 miljoonan euron lisäyksestä, josta 20 miljoonaa euroa aiheutuu hallituksen investointiohjelman laajennuksesta henkilöautojen romutuspalkkioihin ja 70 miljoonaa euroa uudesta valtiontukiohjelmasta merenkulun varustamoille. Uuden ohjelman myötä peruutetaan nykyiseen ohjelmaan vuoden 2024 lisätalousarviossa myönnetty 60 miljoonan euron määräraha, joten uuden määrärahan osuus on 10 miljoonaa euroa.

Julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostoihin ja kehittämiseen ehdotetaan 107 miljoonan euron määrärahaa, joka on 400 000 euroa enemmän kuin vuonna 2025. Määrärahatasossa on huomioitu 10,3 miljoonan euron lisäys junaliikenteen palvelujen ostojen määrärahaan, jolla turvataan ostoliikenteen kalustoyhtiön vuosittainen toimintakyky. Henkilöjunaliikenteen hankinnan tavoitteena on ylläpitää junaliikenteen palvelutasoa ja joukkoliikenteen kulkutapaosuutta. Määrärahatasossa on huomioitu lisäksi 6,6 miljoonan euron lisärahoitus lentoliikenteen ostoihin. Lisäys huomioiden maakuntalentoasemien ja Helsinki-Vantaan lentoaseman välille ehdotetaan julkista tukea yhteensä 10,6 miljoonaa euroa, mikä on noin 10 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2025.

Julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen (31.20.21), määrärahan arvioitu käyttö (1000 euroa) 2026

Junaliikenteen ostot	45 170
Alueellinen ja paikallinen liikenne	32 329
Suurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuki	9 750
Keskisuurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuki	8 125
Lentoliikenteen ostot	10 600
Kehittämishankkeet	750

Liikkumisen ohjaus	600
Yhteensä	**107 324**

Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) mukaisen miehistötuen maksamiseen ehdotetaan edelleen 89 miljoonan euron arviomäärärahaa. Hallitus selvittää yhdessä olennaisten merenkulun toimijoiden kanssa Suomelle käytännössä soveltuvaa mallia Ruotsin nettopalkkajärjestelmästä, jolla korvattaisiin nykyinen miehistötuki ja joka voidaan ottaa käyttöön viimeistään ensi vuoden budjettineuvottelujen yhteydessä. Nettopalkkajärjestelmän tulee turvata kilpailukykyinen merenkulku Suomen lipun alla.

Hallinnonalan virastojen toimintamenoihin ehdotetaan yhteensä noin 211 miljoonaa euroa. Hallitusohjelman mukaisia tuottavuustoimenpiteitä ja keväällä 2024 linjattuja toimintamenosäästöjä on kohdistettu hallinnonalalle yhteensä 25,7 miljoonaa euroa vuodelle 2026. Vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna toimintamenosäästöt kasvavat 5,3 miljoonaa euroa.

Ympäristövaikutukset

Yllä mainituilla vuoden 2026 talousarvioon sisältyvillä raideliikenteen kehittämishankkeilla voidaan odottaa olevan myönteisiä ympäristövaikutuksia siltä osin kuin ne mahdollistavat kulkumuotosiirtymää raiteille.

Joukkoliikenteen palvelut mahdollistavat kulkutapasiirtymää ja päästöjen vähentämistä erityisesti kaupunkiseuduilla. Suurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tukeen vuoden 2026 talousarviossa esitetty 9,75 miljoonaa euroa ja keskisuurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen esitetty 8,125 milj. euroa vastaavat vuosien 2024 ja 2025 tasoa.

Kävellen ja pyöräillen on mahdollista liikkua edullisesti ja päästöttömästi erityisesti lyhyillä matkoilla. Kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuurin kehittämiseen osoitetaan rahoitusta 3 miljoonaa euroa vuoden 2026 talousarvioesityksessä (mom. 31.10.31), mikä on 1,14 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa.

Kotimaan liikenteen päästöt kasvoivat Suomessa vuonna 2024 vuoteen 2023 verrattuna. Pääasiallisena syynä tähän oli liikenteessä käytetyn uusiutuvan polttoaineen määrän osuuden pieneneminen uusiutuvan polttoaineen jakeluvelvoitteeseen tehtyjen muutosten seurauksena. Uusista toimista liikenteen päästöjen vähentämiseksi ja EU:n taakanjakosektorin vuoden 2030 velvoitteiden saavuttamiseksi linjataan ympäristöministeriön johdolla laadittavassa keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa (KAISU3), jonka luonnos oli lausuntokierroksella 20.8.2025 saakka, ja joka on viimeistelyn jälkeen tarkoitus antaa selontekona eduskunnalle.

KAISU3:n luonnokseen sisältyvistä uusia määrärahoja edellyttävistä liikenteen toimista vuoden 2026 talousarviossa osoitetaan rahoitusta 20 miljoonaa euroa henkilöautojen romutuspalkkioon (mom. 31.20.51). KAISU3:n luonnoksessa mainitusta maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksia toteuttavista hankkeista pääosa on saanut rahoituksen aiemmissa talousarvioissa. Jäljellä olevien hankkeiden valtion rahoituksesta voidaan päättää siinä vaiheessa, kun niiden suunnitteluvalmius mahdollistaa toteuttamisen. KAISU3:een ehdotetut puhtaiden ajoneuvojen hankintatuet ja vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfran tuet edellyttävät toteutuakseen

määrärahapäätöksiä tulevissa talousarvioissa. Yleisesti saatavilla olevan jakeluinfran tuet kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan ja taloyhtiöiden latausavustukset ympäristöministeriölle.

Lopuksi liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että osaa liikenteen päästöjä lähivuosina edistävistä toimista on mahdollista rahoittaa myös EU:n sosiaalisesta ilmastorahastosta. Päätökset rahoitettavista toimista ja niiden edellyttämät määrärahaesitykset tehdään myöhemmin.